

Allhelgonakyrkan, Råå

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

KRISTINA SIMONSSON, 2015-12-04

jais
arkitekter
—

Svenska kyrkan
LUNDS STIFT

Allhelgonakyrkan

Raus församling, Helsingborgs kontrakt, Lunds stift
Helsingborg socken, Regementskalken 2-husnr 1, Helsingborgs kommun, Skåne län,
Skåne

Beskrivning och historik

Kyrkomiljön

Kyrkan ligger på Råå, en stadsdel vid kusten i södra Helsingborg. Samhället är ett fiskeläge som fick permanent bebyggelse omkring 1600-talet. Namnet kommer från Råån som mynnar här. Det första skriftliga belägget för ortnamnet är från 1405. Under skånsk-danska krigets härjningar 1675-1679 drabbades Råå hårt. Byn återhämtar sig och expanderar med småbruk och fiske som ekonomisk bas. 1788 brändes nästan hela Råå ner av rysk flotta men återuppbyggdes igen. Under 1800-1900-talet expanderade samhället och fisket kompletterades med sjöfart och varvsindustri. Vid sekelskiftet 1800/1900 var Råå ett av Skånes största kustsamhälle. I en stadsplan från 1908 pekas läget ut för en ny kyrkobyggnad som förverkligades 20 år senare. 1918 blev Råå en del av Helsingborg och med utökad bebyggelse förlorade det sin geografiska avskildhet, men har behållit så mycket av sin äldre bebyggelsekaraktär att det ännu är avläsbart som ett eget samhälle. Delar av Råå har ett oregelbundet gatunät med äldre bebyggelse med anknytning till fiske och sjöfart.

Kyrkotomten gränsar i söder och öster mot en väg och flerfamiljshus i tre våningar från mitten av 1900-talet. En vårdcentral ligger väster om tomten, mot norr finns parkering, prästgård och kyrkogård. Kyrkotomten ligger ca 400 meter från havet.

Omgivande hus.

Entrégrind mot norr.

Kyrkobyggnaden

Råå expanderade kraftigt i början av 1900-talet medan befolkningen runt Raus by och kyrka minskade. Det fanns ett stort behov av församlingslokaler i Råå.

Allhelgonakyrkan byggdes 1928 och ritades av arkitekt Oscar Persson. Kyrkan benämndes Raus församlingshus vid planeringen och en tid framöver eftersom församlingens egentliga kyrka ansågs vara Raus medeltida kyrka. Kyrkan byggdes med kyrksal, konfirmationssal, arbetsrum för kyrkoherden och expedition.

1931 dekorerades taket i kyrksalen av Hugo Gehlin och 1947 dekorerade Pär Siegård koret med freskmålningar.

När Råå växte ytterligare blev församlingslokalerna för små och under 1950-talet planerades för utbyggnad. 1959-1961 byggdes två längor till väster om kyrkan och en u-formad plan bildades. I nybyggnaden inrymdes arbetsrum, pastorsexpedition och samlings-salar. Samtidigt byggdes kyrksalen till med en sakristia söder om koret och en vikedörr sattes upp mellan kyrksal och samlings-sal. Till- och ombyggnaden ritades av arkitekt Arnold Salomon Sörensen. Kyrkan fick först nu sitt namn Allhelgonakyrkan.

Nästa ombyggnad av kyrksalen var 1966 som bl.a. innebar ny bänkinredning, nytt altare, ny armatur, altarringen togs bort, golvet målades svart. Inredningen ritades av arkitekt John Kandell.

År 2000 återfick golvet sin ekfärg, det upphöjda podiet för altaret togs bort.

Under årens lopp har de två längorna med församlingslokaler byggts om flera gånger. Vissa fönster och entrédörrar har bytts till aluminiumpartier. Invändigt har planlösningen bland arbetsrummen ändrats och ytskikt bytts.

En ramp har byggts och ny entrédörr av ek har satts in i en handikappentré i den äldre byggnaden. Kopparplåtar är delvis utbytt mot brun plåt.

Exteriör

Kyrkobyggnaden innehåller kyrka, församlingslokaler och arbetsrum.

Byggnaden består av tre sammanbundna längor i en U-form med en öppen trädgård i mitten som vetter mot söder. Dessutom av en vinkelställd byggnad i två plan mot öster från kyrkan. Vinkeln mot öster och kyrkan är i högre höjd medan de två nyare längorna är lägre envåningsbyggnader. Under hela byggnaden finns källare.

Samtliga murar är av mörkbrunt helsingborgstegel. Alla socklar markeras av ett stående tegelskift och takgesimsen av en hålkälsten. Sadeltaken är täckta med rött enkupigt tegel. Takavvattningen och anslutningsplåtar är av koppar men stuprören är utbytta mot brun plåt.

Kyrkan från 1928 med sakristia från 1961.

Kyrkan består av ett rektangulärt långhus med ett smalare och lägre kor och sakristia. Kyrkan är orienterad i nord-sydlig riktning med koret i söder.

Kyrkan omges av en upphöjd terrass, täckt av kalkstensplattor, med en låg mur runt kanten, som också är täckt av kalksten. Terrassen ligger på samma nivå som kyrkans entréer och nås med trappor.

Fasaderna är murade med munkförband. Gavelröstena har mönstermurning med tegel murat på snedden. Hushörnen är rusticerande med pilastrar av utkragande tegelskift. En gesims av profiltegel finns vid takfoten. Tegelpannorna ligger i liv med muren på gavlarna utan något takutsprång.

En kopparklädd takryttare för kyrkklockan finns på nocken mellan kyrkan och östra vinkeln. Takryttarens sidor har fyra rundbågiga ljudöppningar och hörnen är utförda som joniska pilastrar. Över ett flackt tak sitter en lökkupol med en hög spira som kröns av vindflöjel och kyrktupp.

Långhusets fönsteröppningar är rakslutna och omges av ett tegelskift med utkragade koppstenar. Fönstren är höga, stående, vita, kopplade, tvåglas träfönster med fyra öppningsbara spröjsade bågar. Det yttre glaset är klarglas och det inre är svagt färgat blyinfattat glas. Fönsterblecken är av koppar.

Sakristians fönster är smala och rundbågiga. Solbänkarna är av rödbrun klinker. Ett korsformat fönster sitter i gavelpetsen.

Kyrkan mot sydöst.

Möte mellan kyrka och samlingsal, från sydväst.

Östra vinkeln från 1928

Kyrkans huvudentré i söder är en dubbeldörr i ek med speglar omgiven av en rundbågig portal murad med sex tegelsprång. Dörrarna är fästade med dekorativa gångjärnsbeslag. Trycket är svängt och låsskylten avlång. Mot norr finns en ny bred glasad ekdörr som nås med en ramp. Östra gavelväggen har rundbågiga runda murnischer som utgör omfattning för fönstren. Träfönstren är vita spröjsade tvåluftsfönster. Takkupol inklädda i koppar finns på andra våningen.

Längan med stor församlingsal från 1961.

Murarna är rusticerade randiga med vart femte tegelskift intryckt. Fönstren är höga, stående brunlaserade träfönster med vardera sex öppningsbara bågar.

Fönsternischerna markeras och omfattas på fyra sidor av kalkstensskivor.

Ett vindfång med platta breda bruna aluminiumpartier vetter mot söder. Ytterligare en dörr finns mot söder, en glasad spröjsad trädörr med överljus.

Längan med mindre samlingsrum och arbetsrum från 1961.

Tegelmuren är slät och utan markeringar runt fönster och dörrar. Fönstren är isolerglas i vit aluminiumbåge med en horisontell tvärpost och fönsterbleck av vit plåt. Tre entrédörrar är av glasade kraftiga bruna aluminiumprofiler. De nås med ramper och trappor. Mot norr finns en glasad trädörr med sido- och överljus. Sadeltaget är valmat.

Entréparti mot söder till församlingslokaler.

Västra längan, fasad mot sydöst.

Fasad mot öster.

Kor och sakristia, fasad mot väster.

Interiör

Del från 1928

Entréhallar med trapphall nås utifrån från både söder och norr. Golvet är av kvadratiska kalkstensplattor, väggarna är putsade och målade i brutet vitt. Snickerierna är vita.

Dörrarna i den äldre delen är rakslutna fyllningsdörrar med speglar, runt dörrarna finns profilerade dörrfoder.

Lilla och stora musikrummen har golv av ekparkett respektive plastgolv. Fönstren är spröjsade tvålufts träfönster med gammalt skimrande glas.

Kyrksalens förlängning är en samlingsal/galleri som ursprungligen var konfirmandsal. Den ligger under orgelläktaren, delas med en viktörr av trä från kyrksalen och kan också nås från entréhallen. Golvet är av ekparkett, vitmålade väggar, tak med akustikplattor mellan betongbalkar.

Kyrksalen

Entrédörren till kyrkorummet är en dubbeldörr med åtta fyllningar i varje dörrblad målade i olika grå toner mot kyrkorummet.

Kyrksalen består av ett rektangulärt, enskeppigt långhus med ett smalare och lägre kor i söder. Taket är täckt av ett flackt målat trätunnvalv. De höga fönstren med färgat glas och fönsterbänkar av slipad kalksten sitter lågt längs rummets långsidor.

Öppna bänkar står i två kvarter på ömse sidor om mittgången. Predikstolen är vägghängd vid sydöstra väggen, dopfunten står i sydväst, altaret framför koret. Orgelläktaren ligger i norr. En flygel står framför predikstolen.

Golvet i en nivå är av ekparkett, lagt i fiskbensmönster, med en grå profilerad golvlist. Väggarna är putsade och målade gulbeige. I vägghörnen, runt huvudingången och vid koröppningen finns putsade gråmålade pilastrar med korintiska kapitäl med akantusbladverk.

Taket är av sågad träpanel, målat av konstnär Hugo Gehlin 1931, i främst grått, blått och rött. I mitten av taket är en bild av ett skepp med Jesus som stillar stormen. Längs takets långsidor finns bilder på apostlarna. Bilderna är målade på en blå bakgrund och omgivna av en röd ram. Längs nedre kanten löper en målad vindruvsranka.

Den södra gavelväggen är målad med en cirkel med Majestas domini-motiv, Jesus sittande på en regnbåge. Vid sidorna flankerar två basunblåsande änglar.

Koret

Koret har golv lika långhus. Väggarna är dekorerade med freskmålningar av konstnär Pär Siegård. Motiven framställer Jesu födelse, uppståndelsen och ett landskap från Jerusalem. I en rundbågig nisch i söder sitter ett krucifix. Mot öster och väster finns rundbågiga dörrar till predikstol och sakristians förrum.

I taket finns ett ljusschakt bestående av kvadratiska frostade glasöppningar mellan putsade omfattningar. Ljusschaktet är belyst ovanifrån.

Sakristia (tillbyggd 1961)

Sakristian nås från en förhall söder om långhuset. Förhallen har kalkstensgolv, vitmålade putsade väggar, släta fanerade dörrar till toaletter och förråd.

Sakristian har tegelgolv, putsade och vitmålade väggar, rundbågiga fönster med färgat

blyinfattat glas och fönsterbänkar av klinkerplattor. Vid sidan om sakristian finns en tegeltrappa till källaren.

Lånhuset mot koret i söder.

Långhuset mot orgelläktaren i norr.

Spegeldörrar i församlingslokal.

Länga från 1961 med samlingsal

Entréhallen har golv av brun klinker, väggar av gult stående tegel, tak av akustikplattor i bärverk. En vägg täcks av ett konstverk av mosaik av konstnär Tor Hörlin kallat "Dynamisk kust" i blå toner. Ingången till stora samlingsalen är en slät dubbeldörr i mörkt trä. Fönsterpartierna i entrén är oprofilerade bruna aluminumpartier. Ett äldre stålparti finns mellan vindfång och entré.

Stora samlingsalen har parkettgolv, putsade gulmålade väggar, tredingstak med

perforerade gipsplattor och bruna träfönster med fönsterbänkar av kalksten. En upphöjd scen omgiven av en blå fondvägg finns i ena änden av rummet. Ett textilkonstverk i röda toner täcker scenväggen.

Länga från 1961 med arbetsrum.

Denna länga är ombyggd ett flertal gånger. Arbetsrummen har laminatgolv, vävspända väggar, akustikplattor i tak och släta mörklaserade trädörrar. Fönstren är vita aluminiumfönster med fönsterbänkar av kalksten.

Mosaik av Tom Hörlin i entréhall.

Samlingssalen.

Entréhall med tegelväggar och bronsrelief.

Målning av Bengt Ossler.

Källaren

Under hela byggnaden finns en källare med rum för scoutmuseum, samlingsrum, förråd, tvättstuga, pannrum osv. Golven är av klinker, väggar och tak är putsade och målade. I de äldre delarna är dörrarna grå profilerade spegeldörrar.

Inredning och inventarier

Altaret från 1966 av omålad ek är förmodligen ritat av John Kandell i samband med renoveringen. Altarets sidor är indelade i rektangulära fält med oprofilerade trälistor. Litet *altare* i sakristian av trä är tillverkat 1947 av kyrkovaktmästare Marcus Pålsson.

Altaret har tre rundbågade fält på framsidan med kristusmonogram i mitten och de övriga två är förgyllda.

Krucifix av trä från 1928 bestående av enkelt svart kors med kristusfigur med törnekrona och kort ländkläde.

Dopfunten.

Kor med målningar av Pär Siegård.

Entré till kyrkan.

Dopfunten, från 1928, av kalksten är ritad av Oscar Person. Cuppan är firsidig med raka sidor som vidgar sig uppåt. Foten är firsidig och avsmalnar uppåt. Sidorna är dekorerade med reliefer föreställande livets träd och en ängel som skyddar tre barn.

Predikstolen från 1928 är av brunt trä, vägghängd och sexkantig. På fyra sidor finns, inom rundbågiga förgyllda fält, målningar föreställande evangelisterna utförda av konstnär Pär Siegård. Sidorna avdelas av halvkolonner med förgyllda bladkapitäl.

Bänkinredningen är av ek från 1966 ritad av John Kandell. Bänkarna är öppna och karaktäriseras av raka linjer. Fotstöd och bokstöd är integrerat. Rödrosa dynor ligger i bänkarna.

Orgeln från 1936 är tillverkad av Fredriksbergs Orgelbyggeri, Hilleröd, Danmark. Den har tretton stämmor fördelade på två manualer och pedal. Fasaden av gråmålat trä är indelad i fem rektangulära fält med olika höjd och synliga pipor.

Klockan är gjuten 1928 av Ohlssons klockgjuteri i Ystad.

Övrigt

Träreliiefer, målade, av Åke Røjgård från 1998 som i 14 bilder skildrar Kristi lidande, och med en bild madonnan. Träreliieferna hänger i kyrkans långhus.

Bronsrelief av Åke Røjgård föreställande mor och barn. Placerad i entréhallen.

Ett stort antal *målningar*, bland annat av Bengt Ossler, Lennart Rosensohn, Gustav Arne, Gustav Rudberg finns placerade i samlingsalarna.

Kyrkotomten

En kyrkogård, anlagd 1880 med ett begravningskapell från 1894, ligger norr om kyrkan och parkeringen men tillhör inte kyrkotomten. Norr om kyrkan ligger också före detta prästgården som numera används till församlingsverksamhet.

Kyrkotomten, dvs trädgården, omges mot öster längs gatan av en tegelmur av brunrött tegel, avtäckt med kalksten. Mot norr är det delvis tegelmur, delvis bokhäck. Entrégrindar, i norr och öster, av svart smide flankeras av kraftiga tegelpelare krönta med belysningslyktor. Mot söder saknas avgränsning. Mot väster finns ett buskage och stora björkar som gräns mot vårdcentralen.

Trädgården mot söder är gräsbesådd med gångar och uteplats belagda med betongsten. Planteringar av perenner finns runt en uteplats med en pergola. Rampen på norra sidan är belagd med granit. Kyrkan omges av en upphöjd kalkstensplatå. I trädgården växer bl.a. oxelträd.

Byggnader på kyrkotomten

Inga övriga byggnader finns på tomten.

Kulturhistorisk karaktärisering för Allhelgonakyrkans kyrkoanläggning

Allhelgonakyrkan ligger nära kusten vid en gata omgiven av bostadshus från mitten av 1900-talet. En bit norr om kyrkotomten ligger kyrkogård och prästgård.

Anläggningen är stor och innehåller både kyrka, församlingslokaler och arbetsrum.

Den byggdes som församlingshus, men har med Råås expansion och med tillbyggnaderna blivit församlingens samlingspunkt.

Kyrkan invigdes 1928, ritad av Oscar Persson, och byggdes till 1961, ritad av Arnold Salomon-Sörensen.

Både de äldre och yngre byggnaderna karaktäriseras av det mörka hårdbrända Helsingborgsteglet. Kyrkan och östvinkeln från 1928 är byggd i nyklassicistisk stil med

enhetlighet och symmetri. Takpannorna är på dansk/skånskt vis lagda i bruk ut i gavelspetsarna utan utsprång eller plåtar, taket är ett högt sadeltak. Hörn, fönster- och dörrömfattningar är rusticerade. Fönstren är höga och spröjsade.

I tillbyggnaden från 1961 har arkitekten i första längan använt ett formspråk som binder ihop kyrka och församlingslokal. Fönstern har stående format och stenömfattningar, tegelmuren är horisontellt rusticerad med utkragande skift. Den tredje längan är byggd samma år men har getts ett modernare formspråk med slät tegelmur och modernistiska fönster. Sakristian som är tillbyggd 1961 är däremot gjord så att den helt smälter in i kyrkan från 1928. Det bruna teglet i murarna och det röda tegeltaket är det sammanbindande materialet i hela anläggningen, liksom detaljer i murarna som sockelskift och takgesims.

Tyvär är fasaden förvanskad genom att vissa entrépartier och glaspartier liksom enstaka källarfönster i församlingsdelen är utbytta till klumpiga platta bruna aluminiumpartier. Ramperna till församlingslokalerna har klumpiga räcken medan ramp och handikappdörr till kyrkan är fint utformade.

Interiört finns det gedigna material som kalksten, omsorgsfullt gjorda detaljer och snickerier och vackra spegeldörrar med originalhandtag bevarade.

Kyrkorummet karaktäriseras av 1920-talets nyklassicistiska stilideal som synliggörs t.ex. i väggarnas pilastrar med akantuskapitel. Parkettgolv ger ingen sakral stämning medan taket och korets väggmålningar är det som skapar rummets speciella och sakrala atmosfär, liksom korets betongkassettak med överljus som ger en speciell karaktär och bör värnas.

Kyrkan är invigd 1928, samma år som Sankt Andreas kyrka på sjukhusområdet i Helsingborg och delvis i samma stil. Sankt Andreas är mer välbevarad och har en nästan intakt inredning där varje detalj är sammanhållen och ritad av arkitekten.

Entréhallen till församlingslokalerna har ett vackert mosaikkonstverk, gula tegelväggar och klinkergolv. Arbetslokalerna i övrigt har byggts om med standardiserade detaljer och enklare material.

Församlingen har utöver gudstjänsterna olika aktiviteter som till exempel flera körer.

Rekommendationer

- Se anläggningen som en helhet där även de nyare delarna har värde.
- Var rädd om originalfönster och dörrar i trä och beakta gammalt skimrande glas. Byt inte fler entrédörrar till aluminiumpartier.
- Använd traditionella material vid renovering av murar och fönster.

- Var rädd om mosaikkonstverket i entrén till församlingslokalerna.

Skydd m.m.

Kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen.

Anläggningen ligger inom riksintresse kustzonen och riksintresse för kulturmiljövården Rååns dalgång mm.

Av länsstyrelsen är området utsett som särskilt värdefulla kulturmiljöer, Rååns dalgång och ligger inom kulturmiljöstråket, Skånelinjen, Per Albin-linjen.

Källor och litteratur

Underhållsplan Allhelgonakyrkan i Råå, 2008-11-17, Wikerstål Arkitekter AB

Helsingborgs bebyggelse 1863-1971, Henrik Ranby, Helsingborg 2005

<https://sv.wikipedia.org/wiki/R%C3%A5%C3%A5#Municipalsamh.C3.A4llet>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Tor_H%C3%B6rlin

[http://www.helsingborg.se/wp-](http://www.helsingborg.se/wp-content/uploads/2015/02/Bevprogram_Raa_1991_sbf.pdf)

[content/uploads/2015/02/Bevprogram_Raa_1991_sbf.pdf](http://www.helsingborg.se/wp-content/uploads/2015/02/Bevprogram_Raa_1991_sbf.pdf)

Övriga uppgifter

Denna rapport, en kulturhistorisk karakteristik och bedömning av Allhelgonakyrkan, Helsingborgs kontrakt, har upprättats av:

Kristina Simonsson, Arkitekt SAR/MSA, (rapportförfattare, foto och inventering)

Karl Johan Kember (granskare),

Arkitekt SAR/MSA, Certifierad sakkunnig avseende kulturvården

JAIS arkitekter AB, Sundstorget 3, 251 21 Helsingborg, 042-14 92 30, www.jais.se

Inventeringsdatum: 2015-09-07

Färdigställd rapport: 2015-12-04

Allhelgonakyrkan, Helsingborg - byggnadsbeskrivning

Stomme: Murverk, tegel, munkförband

Fasadmaterial: Tegel

Fasadkulör: Ofärgat

Takform: Sadeltak
Takryttare
Valmat sadeltak

Taktäckningsmaterial: Tegel, lertegel

Byggnadsdel: Kyrkodel
Församlingslokaler